

kl.8 WOS

Temat cz.1 : Polska państwem demokratycznym.

- 1) Przepisz temat i datę dzisiejszej lekcji.
- 2) Przeczytaj temat z podręcznika ze str.128
- 3) Przepisz lub wydrukuj notatkę z lekcji:

Rzeczpospolita Polska jako państwo prawa:

I. Źródła prawa w Polsce

1. Hierarchia aktów prawnych w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej

a. konstytucja – najważniejszy akt prawny w państwie; określa ustrój państwa, kompetencje organów państwowych i relacje między nimi, oraz prawa, wolności i obowiązki obywateli; z konstytucją muszą być zgodne wszystkie zawierane przez Polskę umowy międzynarodowe

b. ratyfikowane umowy międzynarodowe

– ratyfikacja to wyrażenie zgody przez głowę państwa lub przez parlament na związanie się przez państwo treścią umowy międzynarodowej

– umowy niewymagające zgody parlamentu na ratyfikację

– umowy wymagające zgody parlamentu na ratyfikację w trybie ustawowym

– umowy wymagające zgody sejmu i senatu na ratyfikację większością 2/3 głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów/senatorów lub przeprowadzenia referendum ogólnokrajowego

c. prawo unijne

– unijne prawo pierwotne – traktaty założycielskie, uzupełniające i akcesyjne

– wtórne prawo unijne – akty prawne wydawane przez organy Unii Europejskiej

– w państwach członkowskich obowiązuje zasada pierwszeństwa prawa unijnego (nie dotyczy konstytucji)

– rozporządzenia unijne – w państwach członkowskich mają charakter wiążący i obowiązują bezpośrednio

– dyrektywy – wskazują cele i w jakim terminie mają być osiągnięte przez państwa członkowskie

– decyzje – mają charakter wiążący dla adresatów i obowiązują bezpośrednio

– zalecenia i opinie – nie mają charakteru wiążącego, a jedynie sugestywny

d. ustawy i rozporządzenia z mocą ustawy

– ustawa to akt prawny o charakterze ogólnym, uchwalany przez sejm w trybie ustalonym w konstytucji

– ustawy muszą być zgodne z konstytucją i ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi

– materia ustawowa – zagadnienia, które mogą być regulowane wyłącznie w trybie ustawowym (budżet, podatki, wolności, prawa i obowiązki obywateli, skład i uprawnienia organów państwa)

e. rozporządzenia

– akty wykonawcze, wydawane na podstawie ustawy i w celu jej wykonania

– organy władzy upoważnione do wydawania rozporządzeń: prezydent, Rada Ministrów, prezes Rady Ministrów, ministrowie, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji

f. akty prawa miejscowego

– uchwały wydawane przez sejmik wojewódzki, radę powiatu i radę gminy

– zarządzenia wydawane przez zarząd województwa, zarząd powiatu i wójta/burmistrza/prezydenta oraz organy administracji niespolonej

– najważniejsze akty prawa miejscowego to: statuty, przepisy wykonawcze oraz przepisy porządkowe

– zarządzenia wydawane przez wojewodę

– akty prawa miejscowego obowiązują na obszarze działania organu, który je wydał

g. akty prawa wewnętrznego – np. zarządzenia

– są kierowane wyłącznie do jednostek podlegających wydającemu je organowi władzy

– są ogłaszane w Monitorze Polskim.

II. Państwo prawa i praworządność

1. Praworządność to przestrzeganie prawa przez organy państwa

2. Państwo prawa

b. w odniesieniu do organów władzy państwowej obowiązuje zasada: wszystko, co nie jest dozwolone, jest zabronione – organy władzy mogą działać wyłącznie na podstawie prawa oraz w jego granicach

Temat cz. 2 : Konstytucja RP

1) Przepisz temat i datę dzisiejszej lekcji.

2) Przeczytaj temat z podręcznika ze str. 130-131

3) Przepisz lub wydrukuj notatkę z lekcji:

I Historia polskich konstytucji:

- a. uchwalenie Konstytucji 3 maja – 1791 r.
- b. Konstytucja Księstwa Warszawskiego okrojowana przez Napoleona Bonapartego w 1807 r.
- c. Konstytucja Królestwa Polskiego okrojowana przez cara Aleksandra I w 1815 r.
- d. konstytucja marcowa z 1921 r.
- e. konstytucja kwietniowa z 1935 r.
- f. Konstytucja Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej z 1952 r. – tzw. konstytucja stalinowska
- g. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 1997 r.

Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej

II. Konstytucja

1. Konstytucja jako szczególny akt prawny, który wyróżnia:

a. szczególna treść – tzw. materia konstytucyjna, dotycząca:

- struktury oraz kompetencji najwyższych organów władzy
- podstaw ustroju społeczno-gospodarczego
- praw i wolności obywateli

b. szczególna forma :

- nazwa
- specjalny tryb uchwalania i nowelizowania

c. szczególna moc prawna – jest najwyższym aktem prawnym w państwie, z którym muszą być zgodne pozostałe akty prawne

2. Funkcje konstytucji:

- a. funkcja prawna – reguluje stosunki polityczne społeczne i gospodarcze w państwie
- b. funkcja polityczna – wskazuje idee i zasady, na których opiera się struktura państwa
- c. funkcja programowa – określa cele państwa
- d. funkcja organizatorska – określa zasady i formy działania państwa
- e. funkcja integracyjna – wzmacnia identyfikację obywateli z państwem
- f. funkcja wychowawcza – polega na upowszechnianiu zasad zawartych w konstytucji

3. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2 kwietnia 1997 r.

II. Zasady ustrojowe Rzeczypospolitej Polskiej zawarte w Konstytucji z 1997 r.

1. Zasada demokratycznego państwa prawnego:

Rzeczypospolita Polska jest demokratycznym państwem prawnym, urzeczywistniającym zasady sprawiedliwości społecznej, [...] Organy władzy publicznej działają na podstawie i w granicach prawa. (art.1, 7)

2. Zasada sprawiedliwości społecznej – państwo powinno dążyć do zapewnienia wszystkim każdemu obywatelowi możliwie równego dostępu do podstawowych dóbr

3. Zasada zwierzchnictwa narodu:

Władza zwierzchnia Rzeczypospolitej Polskiej należy do Narodu. [...] Naród sprawuje władzę przez swoich przedstawicieli lub bezpośrednio. (Art. 4)

4. Zasada unitarnej formy państwa:

Rzeczypospolita jest państwem jednolitym. (Art. 3)

5. Zasada podziału władzy:

Ustrój Rzeczypospolitej Polskiej opiera się na podziale i równowadze władzy ustawodawczej, władzy wykonawczej i władzy sądowniczej. [...] Władzę ustawodawczą sprawuje Sejm i Senat, władzę wykonawczą Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej i Rada Ministrów, władzę sądowniczą sądy i trybunały. (Art. 10)

6. Zasada pluralizmu politycznego :

Rzeczypospolita zapewnia wolność tworzenia i działania partii politycznych. Partie polityczne zrzeszają się na zasadzie dobrowolności i równości obywateli polskich w celu wpływania metodami demokratycznymi na kształtowanie się polityki państwa. [...] Rzeczypospolita zapewnia wolność tworzenia i działania związków zawodowych, organizacji społeczno-zawodowych rolników, stowarzyszeń, ruchów obywatelskich, innych dobrowolnych zrzeszeń oraz fundacji (Art. 11 i 12)

7. Zasada subsydiarności (pomocniczości) – według tej zasady organy władzy powinny podejmować działania tylko wówczas, gdy jednostki lub ich grupy nie są w stanie zrealizować swoich celów bez pomocy rządu

8. Zasada dobra wspólnego :

Rzeczypospolita Polska jest dobrem wspólnym wszystkich obywateli. (Art. 1)

9. Zasada decentralizacji władzy państwowej i samorządowej :

Ustrój terytorialny Rzeczypospolitej Polskiej zawiera decentralizację władzy publicznej. [...] Ogół mieszkańców jednostek zasadniczego podziału terytorialnego stanowi z mocy prawa wspólnotę samorządową. Samorząd terytorialny uczestniczy w sprawowaniu władzy państwowej. (Art. 15 i 16)

III. Zmiana Konstytucji

1. Projekt ustawy o zmianie ustawy może zgłosić:

– 1/5 ustawowej liczby posłów (92 osoby)

– senat

– prezydent.

2. Procedura zmiany Konstytucji :

a. do uchwalenia ustawy o zmianie Konstytucji wymagana jest

– większości 2/3 głosów przy zachowaniu kworum wynoszącego połowę ustawowej liczby posłów

– bezwzględna większość przy zachowaniu kworum wynoszącej połowę ustawowej liczby senatorów

b. procedura zmiany Konstytucji przewiduje możliwość przeprowadzenia referendum zatwierdzającego

– referendum może dotyczyć trzech rozdziałów Konstytucji: I (Rzeczpospolita), II (Wolności, prawa i obowiązki człowieka i obywatela) i XII (Zmiana Konstytucji)

– zmiana konstytucji zostaje zatwierdzona jeśli opowie się za nią większość głosujących i jest niezależna od frekwencji

c. prezydent podpisuje uchwaloną przez parlament ustawę o zmianie Konstytucji w ciągu 21 dni – nie może skorzystać z veta

IV. Stany nadzwyczajne :

1. Stan – instytucja prawna stosowana w sytuacji szczególnego zagrożenia bezpieczeństwa i istnienia bytu państwa, polegająca na odstąpieniu od określonego w konstytucji systemu sprawowania władzy oraz zastosowaniu szczególnych środków, niezbędnych do likwidacji zagrożenia

2. Rodzaje stanów wyjątkowych w Polsce:

a) stan wojenny:

– może być wprowadzony w przypadku zagrożenia zewnętrznego, napaści zbrojnej lub w związku z realizacją podpisanych przez Polskę umów międzynarodowych

– stan wojenny jest wprowadzany przez prezydenta na wniosek rady ministrów, w ciągu 48 godzin musi go przedłożyć sejmowi, który może go uchylić bezwzględną większością głosów w obecności co najmniej połowy ustawowej liczby posłów

b. stan wyjątkowy :

– stan wyjątkowy może zostać wprowadzony w przypadku zagrożenia konstytucyjnego ustroju państwa, bezpieczeństwa obywateli lub porządku publicznego

– wprowadzany jest w takim samym trybie, jak stan wojenny

– może trwać nie dłużej niż 90 dni i może być przedłużony tylko raz o 60 dni

c. stan klęski żywiołowej :

– może być wprowadzony w przypadku katastrofy naturalnej lub poważnej awarii technicznej

– stan klęski żywiołowej wprowadza na mocy rozporządzenia Rada Ministrów na okres 30 dni.

* Dla lepszego zrozumienia podzieliłam temat na dwie części.